

Je had van die dagen waarop je moeilijke beslissingen moest nemen. Vandaag was zo'n dag. Op het krijtbord van Jacques' bistro stonden als *plats du jour* zowel couscous met munt-yoghurt en een halve avocado als ratatouille met citroenkipfilet. Isabelle vond beide dagschotels lekker. Bij de rosé bleef de kwellung van de keuze haar bespaard. Als stamgast kreeg ze bij de lunch automatisch de *vin de la maison* voor zich neergezet. Een lichte Côte de Provence. Dronken werd je er niet van.

Couscous of ratatouille? Isabelle bedacht dat ze niet mocht klagen als dat haar enige probleem was. Tegelijk beseftte ze dat dergelijke momenten van onbekommerd nietsdoen eerder uitzondering dan regel waren. Toen ze enkele jaren geleden van Parijs naar Fragolin was verhuisd, had ze het zich precies andersom voorgesteld. De regel zou een ontspannen leven in de Provence moeten zijn. En de uitzondering zo nu en dan een politiezaak. Maar een of andere hogere macht had daar iets op tegen.

Ze nam een slok van haar rosé en moest glimlachen. Want natuurlijk wist ze heel goed dat ze zichzelf iets wijs zat te maken. Hoe fijn het nietsdoen ook was, ze kende zichzelf goed genoeg om te weten dat ze het *ne rien faire* niet lang volhield omdat ze zich snel verveelde. Ze moest dus eigenlijk tevreden zijn.

Toen de serveerster aan tafel kwam om haar bestelling op te nemen, besloot Isabelle spontaan een *carré d'agneau au romarin* te nemen. Daarmee was het probleem opgelost. Ze wist dat

Jacques bij de lams carré vooral met één ingrediënt niet zuinig zou zijn: knoflook. Geen punt, ze had vandaag geen afspraken meer. De geur hoorde net zo bij de Provence als – ze zocht naar een vergelijking – nou ja, als die van lavendel of tijm. Al werd de knoflook in reisgidsen zelden net zo lyrisch beschreven.

In elk geval, zo bedacht ze, had de grote schrijver Alexandre Dumas zich erdoor laten verleiden tot een lofrede: de lucht in de Provence was volgens hem geïmpregneerd met knoflook, en daarom was het zo gezond om die lucht in te ademen. Isabelle kende die kwinkslag van haar assistent Apollinaire, die een voorliefde had voor bijzondere citaten.

Terwijl ze zich nog afvroeg of een ‘geïmpregneerde lucht’ als compliment te interpreteren was of juist eerder als ondeugende satire, kreeg ze verrassend bezoek. Chantal Lafleur haastte zich naar haar tafel.

‘Wat ben ik blij dat ik je hier tref,’ zei de burgemeester buiten adem. Ze had een rood hoofd en had blijkbaar gerend. ‘Ik ben al in het commissariaat geweest. Apollinaire zei dat je was gaan eten.’

Ze trok een stoel bij en nam afgemat plaats.

‘Je had me toch ook kunnen bellen.’

‘Dat heb ik gedaan.’ Chantal legde een mobiele telefoon naast het wijnglas. ‘Deze moest ik je van Apollinaire geven. Je had hem daar laten liggen.’

Isabelle fronste. Dat was haar nog nooit overkomen. Er was maar één verklaring voor: er was momenteel absoluut niets te doen in haar kleine dépendance van de Police Nationale. Strikt genomen had ze dus vakantie. Dan mocht je best eens zo achteloos zijn dat je je telefoon vergat. Toch verontrustte het haar. De Provençaalse sleur mocht dan aangenaam zijn, ze wilde zich die toch niet te veel eigen maken.

‘*Ah oui, merci,*’ zei ze, en ze stopte haar telefoon weg. ‘Sorry. Wat is er zo dringend?’

Chantal veegde het zweet van haar voorhoofd.

‘In feite is het... is het niet zo dringend,’ stamelde ze. ‘Die arme sukkel loopt tenslotte niet weg.’

Normaal spreekt Chantal niet in raadsels, dacht Isabelle. Ze is dus echt van slag.

‘Wie loopt er niet weg?’ vroeg ze.

‘Nou, dat weet ik dus niet...’

Isabelle trok een wenkbrauw op. Dat deed ze vaker wanneer haar geduld te veel op de proef werd gesteld. Apollinaire zou begrijpen dat hij eindelijk ter zake moest komen. Bij Chantal duurde het iets langer.

‘Isabelle, neem me alsjeblieft niet kwalijk. Je weet toch van ons project om een nieuw cultureel centrum op te richten...’ Ze maakte een ongecontroleerde beweging met haar hand. ‘Natuurlijk weet je dat, want het project wordt gefinancierd uit Thierry’s nalatenschap, die door jou wordt beheerd. Voor we met de bouw konden beginnen, moesten we eerst een oud huis slopen, dat al lange tijd leegstaat. De graafwerkzaamheden vorderen goed. Tot een klein uur geleden... Nu ligt alles voorlopig stil.’

Isabelle vroeg zich even af of de graafmachine op een blindganger uit de Tweede Wereldoorlog was gestuit. Maar Fragonlin was nooit gebombardeerd.

‘Waarom liggen de werkzaamheden voorlopig stil?’

‘De werklui hebben... botten gevonden. Of eigenlijk gaat het om een compleet skelet, hoe zal ik het zeggen, met een schedel en alles wat erbij hoort. Echt eng. Ik kom net van de bouwplaats.’

Nu begreep Isabelle waarom ‘die arme sukkel’ niet meer weg zou lopen. De burgemeester had zich echt niet zo hoeven haasten.

‘Een skelet? Dat is dus al een tijdje dood,’ constateerde Isabelle nuchter.

‘Jeetje zeg, wat heb jij een droge humor.’

‘Dat is geen humor, ik benoem gewoon de feiten.’

‘Zodra de gendarmerie er lucht van krijgt, zullen ze de zaak naar zich toe trekken en ons een bouwstop opleggen,’ ging Chantal verder. ‘Dat zou een ramp zijn. De planning is al ontzettend krap.’

‘Wees blij dat jullie niet op historische voorwerpen zijn gestuit. Archeologen zijn veel erger dan de gendarmerie.’

‘Dan was het in elk geval nog een attractie geweest voor toeristen. Maar serieus, ik heb je raad nodig. Mogen we de botten gewoon verzamelen en doorgaan met de sloopwerkzaamheden?’

Isabelle bedacht dat ze nog nooit zo’n geval had gehad. De lijken waarmee zij gewoonlijk te maken had, waren van recenter datum.

‘Dat weet jij beter dan ik. Bij de vondst van menselijke botten geldt vast een meldingsplicht...’

‘Dat zou wel gemakkelijk zijn. Hierbij meld ik de vondst aan de burgemeester, dat ben ik zelf. En jij weet er nu ook van. Je vertegenwoordigt tenslotte de politie.’

‘Die echter niet bevoegd is in deze kwestie,’ merkte Isabelle op. ‘Daar hebben we hier de gendarmerie voor.’

‘Bespaar me alsjeblieft de gendarmerie. *Capitaine* Briand maakt me toch al het leven zuur. Ik wil me niet eens een voorstelling maken van wat hij van de vondst van de botten zou denken. Waarschijnlijk duurt het maanden voor we verder mogen met slopen.’

Maanden is vast overdreven, dacht Isabelle. Maar Chantal had gelijk: Briand zou gewichtig doen en de boel flink op stellen zetten.

‘In elk geval moet de vindplaats door de politie in ogen-schouw worden genomen en fotografisch worden vastgelegd,’ merkte Isabelle op. ‘Er moet vooral worden uitgesloten dat er sprake is van een geweldsmisdrijf. Wat er verder gebeurt hangt daarvan af.’

‘Dat is duidelijk. Kom, laten we meteen gaan!’

Isabelle dacht aan de lams carré die elk moment kon komen, maar ook aan het feit dat er nog nooit eerder een skelet was gevonden in Fragolin. *Carré d’agneau* werd bij Jacques daar-entegen elke dag geserveerd.

Ze dronk haar wijnglas leeg en stond op.

‘*D’accord*, dan gaan we inderdaad maar op pad.’

Toen ze arriveerden bij het al half neergehaalde huis en de graafmachine begroette Isabelle allereerst de twee werklui, die uit het dorp kwamen. Ze was inmiddels lang genoeg in Fragolin om bijna elke bewoner persoonlijk te kennen.

‘We zijn behoorlijk geschrokken,’ zei de ene man. ‘We hebben al veel gevonden tijdens ons werk, maar nog nooit een menselijk skelet.’

Vanuit haar ooghoek zag ze een lange gedaante naderen: Apollinaire. Ze had hem onderweg gebeld en hem gevraagd zijn fototoestel mee te brengen.

Chantal stapte over een paar stenen heen, bleef toen staan en liet Isabelle voorgaan.

De hele tijd had Isabelle zich afgevraagd waarom Chantal het over een skelet had. Ze stelde zich daarbij een rechtopstaand anatomisch geraamte voor, zoals ze dat van de biologielessen kende. Zoiets was hier nauwelijks te verwachten. Eerder een rommelige hoop menselijke botten. Nu ze door een deels gesloopte muur een kleine ruimte in keek, zag ze echter dat ‘skelet’ toch de juiste benaming was. Alleen lag het plat voor haar en waren de afzonderlijke botten niet zoals bij biologie met draden aan elkaar verbonden. Toch leek alles op de juiste plek te zitten: scheenbeen, bovenbeen, bekken, ribben, bovenarm, schouderblad, schedel... Ze was ervan overtuigd dat niet een van de meer dan tweehonderd menselijke botten ontbrak. ‘Echt eng,’ had Chantal gezegd. Dat was vrij goed

uitgedrukt. Naast het geskeletteerde lijk lag wat puin en cement van de uitgebroken muur.

‘*Oh là, là,*’ zei Apollinaire achter haar. ‘Wat hebben we hier? Een thuisbegrafenis?’

Op dat idee was zij nog niet eens gekomen. Sinds Napoleon was het wettelijk geregeld dat lijken alleen op een begraafplaats mochten worden bijgezet.

Ze maakte haar blik los van het skelet om een overzicht te krijgen van het puin van het half gesloopte huis.

‘Waar zijn we hier precies?’ vroeg ze de werklui. ‘Achter de woonkamer?’

‘Nee, dit was de garage. De muur met de holle ruimte is er aan de achterkant tegenaan gezet.’

Isabelle verzocht Apollinaire wat foto’s te maken. Dat deed hij zoals gebruikelijk zeer omslachtig. Ze wist dat de kunstzinnige uitdrukkingwijze hem ook aan het hart ging. Die manie kreeg ze hem niet afgeleerd. Zijn werk nam dan ook veel tijd in beslag.

Isabelle vroeg zich af hoelang de stoffelijke resten hier al konden liggen. Beslist al zo lang dat zij geen sporen zou uitwissen als ze in de holle ruimte stapte om het skelet wat nader te bekijken.

Eindelijk. Apollinaire stapte achteruit. ‘*Fini!*’

Ze klom over de restanten van de muur en zorgde ervoor dat ze niet op de botten ging staan. Was het een man of een vrouw? Ze zou het niet kunnen zeggen. Maar een forensisch patholoog-anatoom kon dat wel vaststellen, en ook hoe oud de persoon op het tijdstip van overlijden was geweest. En waarschijnlijk hoelang die hier al lang. Maar was dat belangrijk? Ze was commissaris bij de Police Nationale, geen archeoloog.

Ze boog zich over de schedel van het skelet.

‘Madame le Commissaire, wat doet u daar?’ schreeuwde iemand achter haar plotseling.

Isabelle wist meteen wiens stem het was. Chantal Lafleurs grote vriend was gearriveerd, capitaine Briand van de gendar-

merie. Hoe kon hij zo snel van de vondst van de botten op de hoogte zijn? Nou ja, hij was er nu.

Eigenlijk kon ze het best goed met de capitaine vinden. Na wat aanvankelijke schermutselingen – die tussen de gendarmerie en de Police Nationale vaker voorkwamen – waren ze het door de jaren heen eens geworden. Ze probeerden elkaar niet te dwarsbomen. Wat in feite eenvoudig was, want alle plaatselijke politietaken vielen onder zijn jurisdictie. Isabelle was blij toe dat ze daar niet mee lastiggevallen werd. Haar commissariaat had heel andere bevoegdheden. Die waren niet duidelijk gedefinieerd. Ze kreeg haar orders rechtstreeks uit Parijs. Meestal, in elk geval. Soms verklaarde ze zichzelf bevoegd.

‘Bonjour, capitaine, stap alstublieft even opzij. U staat in mijn licht,’ antwoordde ze bars. Hij had niet tegen haar moeten schreeuwen. Daar hield ze niet van. ‘Apollinaire, geef me alsjeblieft je camera even. Ik wil een paar foto’s van heel dichtbij maken.’

‘U doet helemaal niets!’ blafte de capitaine haar toe. ‘Een bottenvondst valt beslist niet onder uw jurisdictie.’

Ze zou er eigenlijk niets op tegen hebben als de gendarmerie zich met het skelet bezighield. Maar Briands gedrag activeerde haar neiging tot tegenspreken. Bovendien had Chantal gehoopt hem buiten de zaak te kunnen houden.

‘Als het om hondenbotten ging, zou u gelijk hebben,’ pa-reerde ze, zonder hem een blik waardig te keuren.

Briand maakte aanstalten over de muur naar haar toe te komen.

‘Capitaine, nog één stap en ik dien een officiële klacht tegen u in. U hindert de Police Nationale bij het onderzoek naar een misdrijf met dodelijke afloop.’

‘Een misdrijf met dodelijke afloop? Laat me niet lachen. Hoe kunt u dat weten? Of heeft het skelet u zojuist toegefluis-terd dat het is vermoord?’

Briands spottende opmerking maakte haar nog bozer. Maar hij was wel zo aan het twijfelen gebracht dat hij zich niet dichterbij waagde.

‘Exactement, mon capitaine. Het skelet heeft me zojuist toegefluisterd dat het niet vrijwillig is heengegaan.’

‘Als ze mijn schoonmoeder zouden doodslaan,’ nam Briand zijn toevlucht tot een slechte grap, ‘dan zou ze nog een tijd doorgaan met kletsen. Maar als skelet zou zelfs zij niet meer in staat zijn u iets mee te delen.’

Isabelle kende Briands schoonmoeder. Ze was een aardige vrouw. Haar dochter had met een andere man moeten trouwen.

‘Met een gat in de schedel lukt dat ook zonder woorden,’ zei Isabelle. ‘We hebben dus heel duidelijk met een misdrijf te maken.’

‘Een gat in het hoofd? Waarom zei u dat niet meteen? Ik zal meteen alle noodzakelijke maatregelen nemen.’

‘Wat zou de gendarmerie kunnen doen?’ merkte Apollinaire spottend op. ‘Wilt u wegversperringen opwerpen zodat de moordenaar niet ontsnapt?’

Isabelle moest glimlachen. Het was een goede grap. De gendarmerie in Fragolin stond namelijk niet bepaald bekend om haar snelheid van handelen.

‘Van zulke onbeschaamdheid ben ik niet gediend!’

‘*Sous-brigadier* Eustache, dat was een onzakelijke opmerking,’ berispte ze Apollinaire.

‘*Pardon, madame, je suis désolé!*’ Hij klonk niet erg berouwvol.

‘Maar serieus, hoe gaat het nu verder?’ vroeg de burgemeester.

‘Zoals we eerder hebben besproken,’ antwoordde Isabelle. ‘De zaak valt zonder enige twijfel onder de bevoegdheid van de Police Nationale. Ik heb het centrale commissariaat in Toulon al op de hoogte gebracht. De technische recherche en een forensisch deskundige zijn onderweg.’

Dat was allemaal niet waar, maar er was maar een kort telefoontje nodig om het waar te maken.

‘Moment, moment,’ protesteerde Briand. ‘Zo gemakkelijk gaat dat niet...’

‘Jawel, zo gemakkelijk gaat het wel. In feite doe ik u een plezier. Wees blij dat ik u deze klus uit handen neem. Met oude botten vallen er geen lauweren te oogsten.’

Briand greep verontwaardigd naar zijn borst.

‘Madame le Commissaire, u kent me, het gaat mij nooit om de erkenning...’

Ze wierp hem een blik toe. Briand zag eruit alsof hij het zelf geloofde.

‘Capitaine Briand, zoals altijd weet ik uw betrokkenheid zeer te waarderen,’ probeerde de burgemeester de gemoederen tot bedaren te brengen. ‘Natuurlijk zou de zaak ook bij u in goede handen zijn. Maar ik juich het toe wanneer de Police Nationale zich ermee bezighoudt. De gendarmerie heeft al genoeg andere dingen om zich op te richten.’

Isabelle vroeg zich af wat voor dingen dat dan wel waren. Bekeuringen uitdelen aan foutparkeerders waarschijnlijk. Verder gebeurde er niet veel in Fragolin.

‘Mooi dat u het zo ziet,’ gromde Briand, die duidelijk op het punt stond bakzeil te halen.

‘Tot de technische recherche klaar is, mogen de werkzaamheden uiteraard niet worden voortgezet,’ zei Isabelle.

Chantal knikte. ‘Natuurlijk niet, daar heb ik alle begrip voor.’

‘Maar dat zal niet lang duren. Veel valt er niet meer veilig te stellen onder dit puin. Ik vermoed dat jullie morgenvroeg weer verder kunnen.’

Isabelle wist dat dat precies was wat Chantal wilde horen. Daarom was ze haar zo snel in de bistro komen opzoeken. Dat plezier deed Isabelle haar graag. Al viel het te betwijfelen of ze zichzelf er een plezier mee deed. Want ze kon zich echt wel wat spannenders voorstellen dan in de voorgeschiedenis van een skelet duiken. Maar het was nu te laat. Daar had ze dan eerder aan moeten denken.